

Verzamelaars van oude ansichten (6)

Willem van der Klis

JOS DE LEY

De echte verzamelaar van oude ansichten combineert speurzin, vasthoudendheid en oog voor detail met een onverzadigbare liefde voor zijn of haar ‘onderwerp’. Een select gezelschap verzamelaars is op die manier sinds jaar en dag op zoek naar alles wat met Hilversum te maken heeft. Collecties van meer dan vijfduizend exemplaren zijn daarbij geen uitzondering. Het Hilversums Historisch Tijdschrift vraagt verzamelaars naar hun ‘top vijftien’ van de mooiste, meest bijzondere of zeldzame ansichten in hun bezit. Zesde in de reeks is W.C.A. van der Klis.

Willem van der Klis (1942) werd geboren in het sanatorium Berg en Bosch bij Lage Vuursche, waar zijn moeder verpleegd werd wegens tuberculose. Maar de rest van zijn leven heeft de voormalige uitvoerder van een schildersbedrijf in Hilversum gewoond, het langst in de Ericastraat waar hij nu al bijna veertig jaar domicilie houdt. Een straat die begin vorige eeuw deels werd bewoond door 28 Amsterdamse diamantbewerkers en hun gezinnen. Daarover wil Van der Klis binnenkort een boek in eigen beheer uitgeven.

Hij begon met het verzamelen van oude ansichten medio jaren zestig nadat een collega hem het eerste deel van Hilversum in oude ansichten cadeau had gedaan. Hij bezocht eerst antiquariaten in Baarn en Soest en later werd hij vaste klant bij Hendrik Poolman in Naarden. *Ik ging er vaak op zaterdag heen, maar hij wilde me ook wel eens door de week tegen etenstijd bellen. Een beetje paniekerig, dat hij weer een doos vol kaarten had en dat ik meteen moest komen. Ik kocht elke week wel wat, soms een hele serie dan weer een enkel stuk. Dat heb ik tot eind jaren negentig gedaan, toen hij overleed.*

Van der Klis noemt zichzelf een ‘hebberd’ wat Hilversum betreft. Behalve oude ansichten, verzamelt hij ook historische foto’s. Zijn topografische collectie bestaat uit 750 exemplaren. Ook namen van bestaande en reeds gesloopte huizen en villa’s hebben zijn belangstelling. Zijn collectie ‘plaatjes’ (ansichten en oude foto’s) telt 10.000 exemplaren, die hij heeft opgeborgen in 42 kloeke verzamelalbums. Aan rubriceren doet de Hilversummer niet. *Expres niet. Ik heb het aanvankelijk wel gedaan, in mijn eerste boek, maar dat werd saai. Tien plaatjes van de Oude Haven, die er allemaal hetzelfde uitzien. Ik weet ongeveer wat er in elk boek zit en dat houdt mijn geest scherp. Een volgorde is nergens voor nodig.*

Hij verzamelt voor zijn eigen plezier, benadrukt Van der Klis. *Het is voor mezelf en*

ik houd nu eenmaal meer van de plaatjes dan van de praatjes. Het zal dan ook niet verwonderen dat hij niet klassificeert. Of zo'n kaart nou wel, niet of weinig gelopen heeft, maakt me niet zoveel uit. Hoeveel geld ik ervoor betaald heb? Dat is toch volstrekt willekeurig. Het gaat om wat zo'n kaart voor mijzelf betekent. In het verleden heeft hij wel eens een dialezing gehouden, laat hij zich ontvallen. Ik had honderd dia's meegenomen, maar kwam niet verder dan nummer veertig. Want het gaf steeds aanleiding tot commentaar en allerhande verzoeken. Leuk, maar tot slot was ik alleen maar bezig met hand- en spandiensten voor anderen en dat was niet echt mijn bedoeling.

Een paar schatten koestert hij. Dat is de verzameling van driehonderd oude foto's van fotograaf Bob Miché, die hem medio jaren tachtig in de schoot werd geworpen. Ik ontmoette toevallig een jongen die ze op de kop had getikt had bij fotograaf Strik in de opruiming. Hij had ze cadeau gegeven aan zijn vader, maar omdat er geen beschrijving opstond gaf die man ze terug. Toen mocht ik ze hebben voor 250 gulden. Er zijn foto's bij waar geen ansichtkaarten van bestaan, zoals van het Langewensch, de Laanstraat en Concertgebouw Trianon. De ansichten die ervan in omloop zijn, wijken af van deze foto's doordat ze uit een andere hoek zijn genomen of op een ander moment. De andere collectie waar Van der Klis bijzonder trots op is, bestaat uit twee sigarendoosjes met foto's van de 1^e Katholieke Begraafplaats aan de St. Annastraat. Ook al weer zo'n geschenk uit de hemel. Die kreeg ik van de kleinzoon van doodgraver Van Arnhem. Hij gaf er niets meer om, vanwege slechte contacten met de familie, maar ik ben er wat blij mee. Het zijn kleine zwart-wit kiekjes met een kartelrandje en ik ben van plan een aantal ervan op groot formaat af te drukken. Zo leuk vind ik ze!

Van der Klis zoekt nog naar meer informatie over de vijftig witte woningen in de Ericastraat en de Cameliastraat van de Arbeiders Bouwvereniging Hilversum (A.B.H.). Ook gegevens over bestaande en reeds gesloopte villa's met namen zijn welkom.

Deze ansichtkaart uit het begin van de jaren twintig is genomen vanaf de ijzeren voetbrug naast de grote spoorbomen, die werd gebouwd in 1914 en afgebroken in 1964. Op de voorgrond het rangeerterrein, rechts is de Noorderweg. Daar stond in de jaren vijftig de haringkar van Teus Poepjes. Het grote gebouw achteraan is de oude Ambachtsschool (1912) aan de Lage Naarderweg en de toren links is van de Onze Lieve Vrouwekerk aan de Naarderstraat/hoek Koninginneweg (1910).





Op deze foto van Bob Miché is het vrachtschip van beurtvaarder Jan Taling te zien. Hij verzorgde het vrachtvervoer tussen Hilversum en Amsterdam. De boot is aangemeerd in de Vaart bij de Oude Loswal. Op de achtergrond waarschijnlijk het begin van de Beresteinseweg. Het witte gebouw dat nog net tussen de bomen zichtbaar is, zou dan de villa zijn waarin tegenwoordig het kinderdagverblijf De Dennen zit. De eerste schipper die zich op deze plek vestigde was Nicolaas Bosdam, in 1835. In 1853 begon schipper Jan Taling er zijn nering; hij was oorspronkelijk kroegbaas in 's-Graveland. De loods op de foto is in 1894 gebouwd.



In 1930 vereeuwigde Miché de Hondenbrug in aanbouw. Het ontwerp is van stadsbouwmeester Willem Dudok. Zichtbaar is de houten bekisting om het betonnen fundament. Vooraan rechts ligt een stapel stenen gereed voor het metselwerk. Geheel links, het huis op de hoek van Turfstraat, is een van de twee voormalige portierswoningen van de Hilversumsche Stoomspinnerij en Weverij. Rechts van het geboomte, achter de brug, is de houtzaagloods van het houtbedrijf van de Gebr. Van Houtum (1902-1935). Die stond aan het lage gedeelte van de Turfstraat.



„Vivat“, Amst. No. 5161.

HET DETACHEMENT TER BEWAKING VAN DE SPOORLIJN.

HILVERSUM.

Johannes



„Vivat“, Amst. No. 5159.

7^E REGIMENT, 5^E BATALJON, 1^E EN 3^E COMPAGNIE,
OP DE SOON, AAN DE KERKBRINK.

HILVERSUM.

Vier ansichtkaarten uit een serie van Vivat, Amsterdam. Ze zijn gemaakt in april 1903 tijdens de tweede spoorwegstaking. Dienstplichtige militairen van het 7de regiment, 5e bataljon, 1e en 3e compagnie, waren toen in Hilversum gelegerd om het strategisch belangrijke spoorwegdepot te bewaken. De staking duurde van 6 tot 10 april, maar de militaire bewaking van spoorwegstations en emplacementen werd pas eind april opgeheven.

Na de spoorwegstaking werden tweeduizend ambtenaren van de Hollandsche IJzeren

Spoorwegmaatschappij (HIJSM) en de Maatschappij tot Exploitatie van Staatsspoorwegen (SS) ontslagen. Ook mochten de Hilversumse volkstuinjes van de Bond van Spoorwegpersoneel Recht en Plicht niet meer verhuurd worden aan ambtenaren die lid waren van een 'aan de HIJSM vijandige' (dat wil zeggen sociaal-democratische) vereniging.

De soldaten zijn geportretteerd bij respectievelijk de locomotievenloods aan het Oosterspoorplein, op de Kerkbrink bij de Sociëteit ofwel het oude Hof van Holland en het voormalige station van Hilversum.



„Vivat“, Amst. No. 5100.

DE WACHT VOOR DE GEIMPROVISEERDE KAZERNE,
OF HET STATIONSEMPACEMENT.

HILVERSUM.



„Vivat“ Amst. No. 5173.

Vertrek der troepen uit Hilversum.

M.D.

H. C.



Straatbeeld van Klein Rome, het volkswijkje achter de Sint-Vituskerk aan de Emmastraat. De St. Vitusstraat heette destijds Liebergerstraat. De positie van de fotograaf is op het Achterom. Op de voorgrond is de tuin van een huis of een bedrijf. Op het bord: Carrosserie Fabriek, twee onleesbare namen en een telefoonnummer. De Ansicht, die in ieder geval van na 1900 is, draagt het stempel '11-9-1939, 100 jaar Spoorwegen in Nederland'.

Een briefkaart uit ca. 1900 met rechts een boerderij op het Achterom, gezien vanaf de Emmastraat. Wellicht is het de boerderij van schaapherder Joost Westerveld. De fotograaf staat voor de huidige rijwielhandel Antilope en kijkt in de richting van autobedrijf Knemeijer. Links buiten beeld bevindt zich de Prins Hendrik-boom (geplant in 1901) met de steen, beide zijn reeds lang verdwenen. Geheel rechts, eveneens buiten beeld, is het begin van de Oude Amersfoortseweg. Wel grappig is de tekst 'Groete uit Hilversum' – zonder n.





Foto's uit de collectie van de familie Van Arnhem. Wessel van Arnhem was kerkhofbeheerder van de St. Anna-begraafplaats, die was gelegen naast de Sint-Vituskerk (ontwerp van bouwmeester Pierre Cuypers, 1892). Hij was getrouwd met Antje de Leeuw. De eerste foto is waarschijnlijk gemaakt bij hun veertigjarig huwelijk. Het huis waarbij Van Arnhem is gekiekt, staat nog steeds links van de Schapenkamp. Op de staande foto heeft de beheerder een hond in zijn armen. Op de achtergrond een aantal witte grafzerken en de Aloysiusschool (1908), destijds een rooms-katholieke lagere school voor jongens.



Briefkaart van Perry in de Kerkstraat, ca. 1900. Het poststempel is van 1906 en het leuke is dat de afzender ook Perry is. De eigenaar verzond een kaart van zijn eigen winkel naar de 'Wel Ed. Heer A.A.C.W. Wormser, Soestdijkerstraat 14 Alhier'. Uit de stoeltjes op de stoep valt op te maken dat er ook (tuin)meubelen werden verkocht. Het Hilversumse adresboek van 1906-1907 vermeldt: Perry Artikelen Magazijn, Kerkstraat 37A. De winkel stond ongeveer op de plek van de huidige V&D. In de bocht achteraan links bevonden zich Fotografisch Atelier Siewers en manufacturenzaak De Zon (later Het Kinderparadijs).

Nog een foto van Bob Miché. Een verdwenen dorpsbeeld: de Zon- en Maanstraat in de jaren zestig. Het fietsenrek rechts heeft als opschrift Vischhandel 't Palinghuis. Aan het einde van het rijtje winkelhuizen links is nog net de voorgevel van de witte boerderij te zien, die is verplaatst naar het historische wijkje van Hilversum. Aan de overzijde van de Vaartweg was, in het pand waar nu beddenspecialist Morpheus zit, bontwerker Van der Ley gevestigd.





Dit is een Ansichtkaart uit eind jaren twintig, waarop het eerste gemeentelijke woningcomplex van Dudok is afgebeeld, dat werd gebouwd in de jaren 1916-1918. Wie vanaf de Nieuweg door de poort onder de voormalige Openbare Leeszaal loopt, krijgt dit hofje in het vizier. Aan de achterzijde is de Anemonestraat. Het kleine torentje is van de Clemenskerk aan de Bosdrift.



Miché fotografeerde de aanleg van de Lorentzvijver in 1931. De school op de achtergrond is de Lorentzschool, die in 1930 werd gebouwd. Er waren aanvankelijk twee openbare scholen gevestigd, die de nummers 17 (benedenschool) en 11 (bovenschool) hadden. In 1949 kregen zij de namen Valeriuschool en Marnixschool. Rechts van de school worden de eerste woningen van de Mercuriusstraat gebouwd. Deze foto geeft tevens een beeld van het industriële Hilversum. Op de achtergrond zijn maar liefst vijf fabriekspijpen waarneembaar. De twee zendmasten zijn van de NSF.